

Handläggare
Jenny Bäck
Telefon: 0850814919

Till
Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd
2021-12-16

Remiss av Promemorian En förbättrad förpackningsinsamling – nya roller för kommuner och producenter

Svar på remiss från kommunstyrelsen, dnr KS 2021/1390

Förvaltningens förslag till beslut

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Sammanfattning

Miljödepartementet har tagit fram förslag på nya regler om producentansvar för förpackningar. Förslaget innebär dels att producentansvaret utökas och blir tydligare och dels att kommunen kommer att ta över delar av det operativa ansvaret på producentansvarsorganisationernas bekostnad. Förslaget ska enligt miljödepartementets bedömning leda till en ökad och bättre återvinning där fler sorterar rätt. Detta ska bidra till att Sverige uppfyller EU:s återvinningsmål.

Enligt det nya förslaget ska återvinningsstationerna avskaffas och ersättas med att alla hushåll får fastighetsnära insamling för de vanligaste förpackningsslagen – kartong, papper, plast, färgat och ofärgat glas, metall. Verksamheter som inryms i flerbostadshus och delar avfallsutrymme med hushållen får samsortera sitt avfall med hushållen.

För att möjliggöra en fastighetsnära insamling för alla kommer ansvaret för insamlingen från hushållen att flyttas över till kommunerna. Kommunen kommer även få ansvara över nya lättillgängliga insamlingsplatser, där hushållen kan lägga skrymmande förpackningar och mer ovanliga förpackningsslag, t.ex. trä och textil. Vidare föreslås att förpackningar ska kunna sorteras i utomhusmiljöer där det uppstår mycket förpackningsavfall, t.ex. vid mobila kök. Också detta kommer i kommunerna ansvara för.

Kommunens nya uppdrag ska finansieras fullt ut av producentansvarsorganisationerna, genom att de betalar in en avgift till Naturvårdsverket. Naturvårdsverket kommer sedan att beräkna

vilken ersättning kommunerna ska ha och betala ut denna kvartalsvis genom Kammarkollegiet.

Allt förpackningsavfall som kommunen samlar in ska sedan överlämnas till producentansvarsorganisationerna för återvinning.

I förslaget framgår också att mottagningsplatser för verksamheternas förpackningsavfall ska anordnas i varje kommun. Verksamheter kommer där kunna lämna sitt avfall utan kostnad oavsett mängd eller frekvens. Mottagningsplatserna ska skötas av en producentansvarsorganisation.

Förvaltningen ser många fördelar med det remitterade förslaget, framför allt att det innebär en förbättrad service till invånarna som nu får lättare att källsortera. Detta i sin tur bör bidra till en ökad återvinning, vilket är i linje med Stockholm stads miljöprogram. Förslaget kan också leda till minskad nedskräpning, vilket är ett prioriterat mål för förvaltningen.

Bakgrund

Kommunstyrelsen i Stockholm stad har skickat ut Miljödepartementets promemoria ”En förbättrad förpackningsinsamling – nya roller för kommuner och producenter” på remiss.

Remissen har utöver Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd också skickats till stadsledningskontoret, Exploateringsnämnden, Miljö- och hälsoskyddsnämnden, Trafiknämnden, Skärholmens stadsdelsnämnd, Södermalms stadsdelsnämnd, Stockholms stadshus AB (Stockholm vatten och avfall, Stockholmskem, Familjebostäder och Svenska bostäder) samt Stockholm Exergi.

Remissen inkom till Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd den 11 november 2021 och ska besvaras senast den 11 januari 2022. Förvaltningen begärde anstånd till den 28 januari, men fick avslag.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för Stadsmiljö och lokaler.

Ärendet

Miljödepartementet har tagit fram en promemoria som innehåller förslag på nya bestämmelser rörande producentansvaret för förpackningar. En ny förordning om producentansvar föreslås, samt ändringar i miljöbalken, avfallsförordningen och annan lagtext med kopplingar till den nya förordningen.

Bakgrund till det nya förslaget

Sverige beslutade år 1994 att införa ett system med producentansvar, där de som producerar förpackningar ska ingå i producentansvarsorganisationer och därigenom bekosta insamling och återvinning av förpackningsavfall. Ansvaret flyttades från kommunerna till producenterna utifrån principen ”förorenaren betalar”, med syftet att få producenterna till att arbeta med att minska uppkomsten av avfall samt att öka återvinningen. Beslutet togs i samband med att förpackningsdirektivet (Europaparlamentet och rådets direktiv 94/62/EG) beslutades i EU.

De svenska reglerna har setts över flera gånger under 2000-talet med anledning av att ett flertal problem identifierats, till exempel nedskräpningsproblematik, otillräcklig utsortering och otydligheter kring ansvar och servicenivå. En ny förpackningsförordning beslutades 2018, där det bland annat framgick att man skulle övergå till en fastighetsnära insamling. I beslutet ingick också att producentansvarsorganisationerna behövde söka tillstånd för sin verksamhet hos Naturvårdsverket. För att kunna få tillstånd krävdes att producentansvarsorganisationerna skulle kunna erbjuda fastighetsnära insamling till minst 60 % av bostadsfastigheterna till 2021 och till samtliga bostadsfastigheter 2025. Det visades sig senare att producentansvarsorganisationerna inte kunde leva upp till detta.

I september 2020 beslutade regeringen, efter en begäran från Naturvårdsverket, att se över förordningen om producentansvar och sammanhängande bestämmelser. Med denna bakgrund har Miljödepartementet tagit fram föreliggande promemoria.

Nuvarande system

Producentansvarsorganisationerna har i dagsläget både det ekonomiska och det operativa ansvaret för att sköta insamlingen av förpackningsavfall från hushåll. Detta har av producentansvarsorganisationerna utformats genom att återvinningsstationer satts upp dit hushållen ska lämna sitt förpackningsavfall.

Cirka en tredjedel av Sveriges hushåll har ordnat med fastighetsnära insamling, där hushållen kan lämna sitt förpackningsavfall i direkt anslutning till den egna bostaden. Fastighetsägarna får då själva anlita entreprenör för hämtning av förpackningsavfallet.

Verksamheter kan lämna mindre mängder förpackningsavfall vid särskilda mottagningsstationer som

producentansvarsorganisationerna ansvarar för. Vanligast är dock att verksamheter lämnar sitt avfall till privata aktörer.

Förslag på nya bestämmelser

Befintligt system har ett antal problem som behöver korrigeras för att Sverige ska kunna uppfylla mål om producentansvar och återvinning i EU:s avfallsdirektiv (2008/98/EG). Sverige når i dag inte upp till EU:s återvinningsmål och behöver därför införa åtgärder för att öka materialåtervinningen.

Det nya förslaget innebär ett antal förändringar som bedöms ge ökad utsortering av förpackningsavfall. Avsikten är också att få ett mer rättvist system som fungerar likvärdigt i hela landet. De viktigaste bestämmelserna sammanfattas i nedanstående punkter:

- Dagens system med återvinningsstationer ska avskaffas och ersättas med en fastighetsnära förpackningsinsamling för hushåll. Detta gäller de vanligaste förpackningsslagen – pappersförpackningar, plastförpackningar, färgade och ofärgade glasförpackningar och metallförpackningar.
- Övriga förpackningsslag som förekommer mer sällan, t.ex. trä, keramik, textil och skrymmande förpackningar ska samlas in på för hushållen lättillgängliga platser.
- Verksamheter som har lokal i bostadshus och saknar egna utrymmen för avfallssortering ska kunna lägga sitt förpackningsavfall i samma kärl som hushållen.
- Förpackningsavfall ska kunna sorteras utomhus i offentliga miljöer där behov av sortering finns. T.ex. i parker där många tar med mat i engångsförpackningar, eller där uppställning av mobila kök ("Food trucks") tillåts. Kommunen får se ut lämpliga platser.
- Kommunerna kommer ha operativt ansvar för den fastighetsnära insamlingen (även för verksamheter som delar avfallsutrymmen med hushållen), insamlingen från lättillgängliga platser och insamling från utomhusmiljöer.
- Kommunen ska överlämna insamlat förpackningsavfall till producentansvarsorganisationerna för återvinning. För att möjliggöra detta ska kommunen anordna med omlastningsstationer.
- Den största producentansvarsorganisation ska ordna med minst en mottagningsplats per kommun eller per 200 000 invånare, där verksamheter ska kunna lämna sitt förpackningsavfall. Mottagningsstationerna ska ta emot avfallet utan avgift, oavsett volym och frekvens.
- Marknadsdrivna system för insamling av verksamheternas förpackningsavfall kan finnas kvar, men behöver godkännas av Naturvårdsverket. Ett av kraven för godkännande är att

systemet bidrar till en bättre materialåtervinning jämfört med producentansvarsorganisationernas system.

Finansiering

Kommunernas nya ansvar ska finansieras fullt ut av producenterna, genom att producentansvarsorganisationerna betalar en producentavgift till Naturvårdsverket. Producentavgiften ska bl.a. täcka in kommunernas kostnader för insamling, transport, anordnande av omlastningsplatser och överlämning av avfall till producentansvarsorganisationerna. Ersättningen till kommunerna ska beräknas genom en modell som tas fram av Naturvårdsverket. Utbetalningen kommer att ske varje kvartal via Kammarkollegiet.

Tidsplan

Miljödepartementet föreslår att den nya förordningen om producentansvar för förpackningar ska träda i kraft den 1 januari 2023, men vissa bestämmelser börjar gälla senare. Bestämmelsen om att kommunen ska sköta insamlingen från hushåll omfattar alla kommuner från den 1 januari 2026. De kommuner som önskar kan dock ansöka om att överta ansvaret redan 2024 eller 2025.

Bestämmelsen om insamling av förpackningsavfall på allmän plats ska tillämpas efter utgången av december 2025.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen är positiva till föreslagna regeländringar. Förslaget om fastighetsnära insamling innebär en ökad service till invånarna och bör kunna bidra till att uppnå stadens mål om ökad återvinning som finns i Stockholm stads miljöprogram. Vidare skriver miljödepartementet att regeländringarna ska bidra till minskad nedskräpning, vilket också togs upp som en prioriterad fråga i 2022 års budgetproposition. Förutom att en ren utemiljö är viktig för en minskad miljöbelastning ses det också som viktigt för invånarnas trivsel.

Förvaltningen ansvarar för renhållningen av den offentliga miljön, och sköter både tömning av papperskorgar och skräpplockning. Om förslaget bidrar till minskad nedskräpning kan det innebära minskade kostnader för renhållningen. Likaså är förslaget om sortering i utomhusmiljö positivt då det bör innebära att producentansvarsorganisationerna får bära kostnaden för förpackningsavfall som annars hade slängts i vanliga papperskorgar till förvaltningens bekostnad.

Förvaltningen har flera verksamheter, t.ex. vissa förskolor, som är förlagda i lokaler som hyrs av bostadsrättsföreningar. Flera av dessa saknar egna utrymmen för att få plats med avfallssortering. Förslaget om att verksamheter i bostadshus ska kunna lägga sitt

förpackningsavfall tillsammans med hushållens avfall innebär att nämnda verksamheter får lättare att sortera sitt avfall och uppnå stadens mål om sortering.

Förslaget om att verksamheter ska lämna sitt förpackningsavfall utan avgift bör också kunna leda till att fler verksamheter sorterar sitt avfall.

I förslaget framgår att kommunens nya ansvar fullt ut ska finansieras av producentansvarsorganisationerna. Förvaltningen förutsätter därför att föreslagna regeländringar över tid inte ska innebära några ökade kostnader för kommunen.

Förvaltningen föreslår att Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Anders Carstorp
Stadsdelsdirektör
Enskede-Årsta-Vantör
stadsdelsförvaltning

Kersti Tagesson
Avdelningschef
Enskede-Årsta-Vantör
stadsdelsförvaltning

Bilaga

Remissunderlag: Promemorian En förbättrad förpackningsinsamling – nya roller för kommuner och producenter

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Anders Carstorp, Stadsdelsdirektör	2021-12-13
Kersti Tagesson, Avdelningschef	2021-12-13